

dige Billeder; det er ikke et Værk af en Gigant, men af en mild Fee, intet ~~magt~~
mægtigt rystende Epos, men et blidt vorende Hyrdedigt." Jeg vilde foie til:
Læg Sondmors og Mounsdalens Alper i den fjerne Baggrund, og den
episke Idyl er færdig.

Bed Foden af disse Bakker ligger Embedsgaarden for Amtmanden over
Nordre-Throndhjems Amt p. t. Grev Trampe, hos hvem vi blevne venligten mod-
tagne. Nedover til Strandstedet Strommen, hvor en Farve fører over Elven,
gik vi vor Bei, og i Aftens Svalling naaede vi Maalst for vor Dagsreise, det
gamle Steenkær, hvor Harald Haarfager titt opholdt sig. Håkon den
Rige lod bygge Steenkær, hedder det ¹⁾, og den var det mægtigste Handelssted
nordenfjelds, indtil Olaf den Hellige plyndrede den, og lod Alt, hvad han
fandt, bringe til Nidaros. Nu er den ikke af synderlig Betydning, men dens
fordeelagtige Beliggenshed vil i Tiden maaske have den til Kjøbstadrang.

Fra dette Sted begyndte mine antiquariske Udflygter Dagen efter. Mo-
numenterne ved Stods Kirke, eller paa Gaarden Egge, hvor en af Indthron-
dernes fornemste Hovedinger ved Navn Thrandur Haka, og den mægtige Olver
~~Boet~~²⁾, reiste jeg ikke hen for at see, saasom man havde sagt mig, at de fandtes
alle afbildede hos Klüwer. Skulde jeg have feilet heri, saa veed jeg dog, at
min Ven Stiftamtmand Christie har denne Sommer været der paa Stedet, eg
vil have bemærket det Fornodue.

De 2 store Træboller, som efter Bings Beretning skulle have været
paa Gaarden Egge lige fra Kalf Arnesens Tid af, er døbt vel næppe, som
Antikviteter betragtede, synderlig bevendt med. Den største af disse, om hvilken
der fortelles, at Kalf Arnesen kunde føre den til Munden, endføndt den
rummede 17 Hænder, hører man intet mere til om. Den mindre decimal, som
endnu findes i Videnskabs-Selskabets Antikvitets-Samling i Throndhjem, holder en
Vidde af 22 Tommers Diamanter, og er 9 Tommer høj, uiberegnet Foden, hvis
Diameter holder 10 Tommer. Den er overstroget med en rod Farve, og beslaaet
med tyndt Zernblit. I dens Bund findes et pudsigt Malerie, men som vidner
mod dens forkynde Ælde; og, var den ægte, vilde man af dens Indsætster lære

¹⁾ Bings Norg. Beskriv. S. 644. Ifr. Talsens geograf. Beskriv. S. 45 og 85.

²⁾ Bing, sammesteds S. 118.

X & X & X
et Z gaae av de i Msi. paaujt Ll Bina: um zig haer ihla
Juuk Ll Zalka ut. Ja jz ihae uiv Bing

at hænde den Tids Driftshelte i disse Egne, blandt hvilke Kalf Arnesen paa Egge og Thorer Hund paa Mere udtrykkelig nævnes. Men man overbevises let, saavel af Maleriet paa Bøllens Bund, som af Sproget i Indskrifterne, at denne Bolle har intet med Oldtiden at bestille, og at den vist ikke har været tilstede paa Egge i Kalf Arnesens Tid. Det skulde ogsaa være heel besynderligt, om en Træbolle havde holdt ud at være til i en Mælkehøj af 800 Aar! —

E *F* *V* Oldtidsminderne paa Gaarden Hægge, tæ ved Steenkær, som jeg nu foretog mig, efter Klüwers Anvisning, at gennemgaae, ere heel mærkelige. Her har Drethinget staet, siger Bing¹⁾, indtil det flyttedes til Midtros; og Kraft²⁾ taler om et Alhørjathing paa dette Sted. Ligemeget. Alt rober, / at dette Sted har været bestemt til Folkesamlinger. Unegtsigt er det, at Klüwer har med stræng Noagtighed anlagt disse ældgamle Monumenter paa sit Kart, og Antikvaren vandrer med Tilfredshed mellem dem; men naar han angiver alle de 3 store elliptiske Steenkredse for at være Thingsteder, da tor jeg ikke antage, at Saadant er ophojet over al Twivl. Der savnes nemlig i dem Alle en Midtsteen, der med Bisched kunde gjælde for et Dommersæde, ligesom heller ingen af de omkringstaende Stene, der danner Ellipseen, ere begvenme at sidde paa. Den sydligste / og største af disse Steenkredse er 64 Al. lang og 14 Al. bred, og har indeholdt 44 til 45 Stene, hvoraf 38 ere tilbage. Den anden i S. V. for hin liggende Steenkreds er blot 30 Al. lang, og af omtrent samme eller lidt mindre Bredde, men flettes som hin endeel Stene: den har ikke flere end 15 tilbage. Mellem denne og den første Kreds er blot en Afstand af 45 Allen. Den tredie og nordligste Kreds, i en Afstand fra den første af omtrent 100 Allen, skal efter Klüwer have været 56 Al. lang, og efter Kartet at domme af samme Bredde som den første; men den synes mig paa langt Hold at være saa forstyrret, at jeg ikke gav mig af med noiere at undersøge den. Når man bruge de overblevne Stene, som man har brugt de nu bortforte, saa forsvinder den snart af Oldtidsmindernes Mælkehøj.

W *S* Når man tænker sig disse Steenkredses korte Afstand fra hinanden, og hør den Førstes fra den Anden, hvor Mellemrummet er saa kort, at der fra den Ene kunde høres over til den anden, saa forekommer det mig, at her neppe kan blive Tale om Thingsteder, ishvoret jeg aldrig skal nægte, at et Thingsted her

¹⁾ I. c. S 244.

²⁾ N. B. 6te D. S

anlagt ved det gamle Handelssted Steenkjær maatte have været meget bekvemt for de omliggende Bygder. Men hvortil 3 Saadanne paa et Areal af omtrent 250 Alen? Hvis de 5 Steenkredse paa Egge ligne den, som Klüwer har afbildet paa Pl. No. 27, og derom vil Stiftamtmand Christie formeentlig give os nærmere Oplysning, og hvis disse Kredsers Anordning kommer det Begreb nærmere, som man pleier gjøre sig om Thingsteder, saa vilde jeg heller antage, at Altherjæthinget var holdt paa Egge, end paa Hegge, og da vilde jeg snarere troe, at de 3 elliptiske Kreds, som man finder paa det sidste Sted, stode i Forbindelse med Offertjenesten, og det saa meget heller, som Klüwer bemærker, at de 3 Stene i den nordensfor den største Ellipse liggende Kreds muligens kunde være Gdder under et senere bortfort hedensk Altar eller Offerbord, endskjendt endogsaa dette forekommer mig tvivsligt, fordi saadanne Gdder findes i Allmindselighed i triangulair Stilling, ludende mod hverandre, men disse sees stillede i en ret Linie.

Hvor gaadefuldt dette end kan være, saa staer det dog ikke til at nægte, at dette Antikvitets-Areal paa Hegge, af omtrent 500 Alens Udstrekning i Længden, er saare merkeligt. Her findes, foruden de nævnte 3 Ellipser, 12 tildeels destruerede runde Gravhøje, 6 Skibshøje og 2 Godangelsfigurer, tilsammen 23 Oldtidsminder, og der har maaske, især mod Syden, været flere. Skade, at dette Areal ikke er blevet, som efter Klüwers Sigende bestemt var, indsegnet!

Tra Hegge fikte vi til Helge. Det er en halv Müll, mener jeg, og Biesen er vel banet, indtil man kommer op til Gierens, Konsul Gram's elegante Baaningshups, hvor han om Sommeren opholder sig, for at have Tilsyn med sine mange Fabrikker; men siden gik det over Stok og Steen i bogstavelig Forstand. Man lønnes imidlertid for sin Moje, naar man staer mellem disse kostelige Monumenter. Man glemmer næsten at see ned paa de lavere antikvariske Gjenstande, naar man faaer Diet fæstet paa de 2 herlige imponerende Bautastene, som Klüwer har saa smukt afbildet i hans Norske Mindesmærker No. 24. De ere omtrent lige høje, $9\frac{1}{2}$ Al., og den ene her er færdeles sjon. En Steenkreds staer i nærheden af dem, og her synes et Offeraltar at have staet; thi 3 Stene findes her stillede triangulairt mod hverandre. Pladen eller Offerbordet er imidlertid borte. Alter findes en Kreds, 100 Al. i Omfang, dannet af 8 med et Mellemrum fra hverandre reiste Stene — den 9de er forrykket, ligesom der findes ledig Tomt til 3 andre, hvilket paa Klüwers Kart ikke er angivet — og i hvis

el. + daa al ihh sark, i vaa?

Midte staær en veldannet og til at sidde paa ret bekven Steen, som man ved medrette tor kalde et Dommersæde. Dette maa seg antage for et Thingsted, om det end her er Tilsædet, som paa Hegge, at tætved — hvilket synes at have undgaet Klüwers Opmærksomhed — i S. V. for denne Kreds ligger en lignende, mindre end hün, og mere forstyrret, af næsten samme Omfang. Nu maa jeg atter spørge: hvortil skulde 2 Thingsteder tæt ved hverandre? Eller skulde maaske denne Sidste være en Thingbod, d. e. et privat holderet Sted, som en enkelt eller vel flere Familier havde indhegnet paa Thinget til privat Brug!) ? Om saa er, saa kan ogsaa den største Steenkreds paa Hegge reddes som Thingsted, og saa kan man kaste Lod om, hvor Drethinget eller Alshøjbarthinget har staaret, om paa Helge eller paa Hegge eller paa Egge — thi alle 3 Steder ligge Steenkær nær — eller om der paa ethvert af disse Steder har været holdt særligt Thing? — Vi have, mener jeg, endnu alt for lidt Kunskab om Hedenolders Skilte og Indretninger, til katgorisk at kunne domme om Bestemmelser af Et og Andet, der viser sig for os.

Nordenfor disse Steenkredse, i en Streækning mod Vest, ligger en Steenkæring, som jeg fulgte i en Længde af 60 Skridt, og som jeg vilde have antaget for en Skibshoi, hvis den havde haft en forholdsvisig Bredde; men denne fandtes at være knap 4 Ellen. Nu oplyser Klüwer mig om, at det er en Muur, som vel er her afbrudt ved en Abning, men som strækker sig langt videre ad Vesten lige til Stranden, hvor det gamle Steenkær, som han har affat paa sit Amt No. 23. fordom laae, men hvis Ruiner nu, formedelst Jordens Haevning i 7 til 800 År, ligge omtrent 800 Ellen høiere op.

Af Gravholiene paa dette antikvariske Fælled ere Helgeshøjen, Ormshougen, og nok En uden videre Benennelse, de anseeligste. Af de øvrige findes enkelte inde i Skoven, og deriblandt een med en Bautasteen paa Toppen, som findes hos Klüwer afbildet. De ere opkastede af svære Kamphestene. Af de øvrige Monumenter findes 2, hvis Bestemmelse jeg ikke kender, ligesom jeg heller ikke har truffet paa nogle lignende; de see saaledes ud:

) Herom fortæller Fallesen i hans Indledning til Norges udførligere Historie (af geograf. Bestriv.) S. 119.

Den ene af disse ligger inde i Skoven, men den anden ved Beien, og i Begge ligge Stenene fladt nedtrykte i Jorden, ligesom de cirkelformige Steensætninger paa Thingmoen i Sondfjord¹⁾. Schöning fandt Saadanne paa Gaarden Forbrig i Værdalen, og mener, at de have henhørt til Offerstjenesten i det Forodinske Old²⁾. Klüwer har ikke inddadt sig paa nogen Konjektur des angaaende. Det ved den sidstnævnte Figur af dette Slags ligger en cirkelrund Steensætning, muligens en Kampplads, som vel i sin Tid Beivæsenet er kommet noget for nær; thi lidt af dens Peripherie er overskaaret.

Dette merkelige Antikvitets-Fælled indeholder 36 Monumenter, nemlig 2 ranke og høje Bautastene, 2 mindre men tykkere, hvoraf den ene er nedfalsten, 2 saakaldte Thingsteder, 1 formentligt Offeraltar midt i en steensat Ring, 1 Kampplads, 2 flade firkantede Steensætninger, en lang Steenmur, omtrent 4 Ellen bred, affskaren i Midten, 21 Gravhøje og 4 kolossalæ liggende Steenblokke, uvist til hvilken Bestemmelse — alt dette paa et Areal af omtrent 220 Kvadratalen. Merkeligt nok, at blandt disse Minder findes ikke en eneste Skibshøi!

Dagen efter gik Rejsen ad Mære til, hvor jeg hystede at see Kirken og Domterne af det gamle Offerhus, hvor den fromme Hakon Adelsteen blev tvungen til at spise Hestelever ved Throndernes Offergilde. Jeg kender vel den Paastand, at Offerhuset laae ikke her, men paa Gaarden Gilberg, nogle hundrede Skridt nordenfor Mære Kirke; men jeg antager alligevel, at det har ligget her, og jeg har til Grund for min Menighed, først Sagnet, som endnu vedligholder sig, og dernæst den historiske Kjendsgjerning, at hvor man i Christendommens første Tider byggede Kirker, der byggede man dem enten i Nærheden af de hedeniske Helligdomme, eller selv paa disse Domter, for ligesom at nedtrampe hine Helligdomme, eller vise Korssets Seier over Afguderiet. Saaledes forberedet af min Indbildningskraft traadte jeg ind paa Mære Kirkegaard, og, ishvorvel her var med legemlige Dine intet at see, saae jeg i Landen deg med Bemod, hvorlunde Hakon, der meente det saa vel med sine Undersaatters bedre Oplysning, maatte her i Templets store Forhal trække Dampen ind i sig af den rygende Offerkjedel, ligesom forhen paa Hlade, og hvor det blev nægtet ham at maatte slaae Kors over de Bragabægere, som han nødtes til at drifte. Jeg saae ham ved denne

¹⁾ Urda, 2det Bind, S. 14 ff., Pl. II, Tab. 1.

²⁾ "Reise til Stiklestad" i Topograf. Journal 12te Hefte S. 72 ff.

Boldsomhed rynke sine Bryn, og ved Tidenden om at man havde drebt hans Prester og lagt hans Kirker i Aske, at fatte med indect Harme den haevnende Beslutning at tugte de overmodige Thronder. Jeg saae Olaf Trygvesson, i sin voldsomme Iver for Christendommens Sag, traede ind i dette Tempel, stode Thorsbilledet ned fra sin prægtige Karm, drebe de forsamlede Goder, og siden lade Templet, med 80 i Samme indsluttede Seidmænd, vorde Luernes Nov. Templet kan altsaa ikke have staet, da Olaf den Hellige senerehen i Tiden forstyrrede Offergildet paa Mære, og drebte dets Forstander, den maegtige Olver paa Egga, hvil Enke Sigrid blev gift med Kalf Arnesen. — Synet forsvandt, og mi traadte jeg ind i den cerværdige Steenkirke, der formeentlig er opført paa Offerhusets Grund. Om denne har Bing og Klüwer og Kraft sagt det Fornodne. Vel burde jeg have esterseet de katholske Relikvier, som findes i Altarbordets Helligdom; men jeg var saa fortumlet af de foromtalte ordnordiske Phantasier, at jeg — reentud sagt — glemted det.

Fra disse Helligdomme gik jeg hen til den tætved Kirken liggende Gaard Mære, for at see de Tomter, hvor Thorer Hund, en af St. Olafs Banemænd, havde forдум vandret. Her boede han, og spillede i sin Tid en vigtig Hovdingrolle. Af hans Bolig er der vel lige saa lidet tilbage, som af Thorstemplet paa Mære; men det er dog altid interessant at betraede det Sted, hvor en bekjendt historisk Mand, hylder man end ikke hans Personlighed, har boet og sysslet. Og han har boet sjæont; thi fra dette høitliggende Stadeaabuer sig et yndigt Panorama over de omgændende Gaarde og de mange Oldtidsminder. Gravhøie i Overflod skuer man herfra, der indbyde Antikvaren til Forventning af en riig Host for Historien; og saaledes maatte man antage, at det viiste sig i Nærheden af Nordens beroniteste Offerhus, og i en saa yndig Egn, hvor Naturens Skønhed udfolder sig ved ethvert Skridt.

Paa Vejen herfra til Stiklestad kom vi forbi Gaarden Trones, egentlig Thrandnes, hvor den Thrandr skal have boet, der gav Thronde-lagen sit Navn. Vel laae Gaarden et godt Stykke affides, men jeg kunde grant see den henne paa en stor Slette, og Grupper af Gravhøie laae trindt omkring den¹⁾. Hos Præsten Erlansen i Sparboen, der fortænftigen har samlet Ma-

¹⁾ Toldkasserer Schult i Throndhjem har fortalt mig, at haan den Gaard, som behoedes af hans Far derligge, i een Klynge 37 Gravhøie i en hoiet Reining = (et latinst S i liggende Stilling)

terialier til den Throndhjemiske Præstehistorie, og nu udgiver dem, vare vi inde, og fandt der en hyggelig Famillie. Derfra fore vi lige til Stiklestad, for der at see de Steder, hvor Christendommens Helt, den siden kanoniserede Olaf Haraldson eller Olaf den Digre, endte med Svaerd i Haand sin jordiske Bane.

I gamle Dage inente man med Sikkerhed at vide det Sted, hvor han faldt, og man reiste da til Minde herom et simpelt Kors der, hvor han lod sit Liv. Det var paa Brinken af den Bakke, som man kører opad, for at komme til den Slette, hvor Kirken ligger. Korset blev gammelt og hemmulfredet, men da Olaf den Helliges Minde endnu levede lige livsfrisk i hver Nordmands Bryst, saa lod i Aaret 1710 en Oberst Leppfort af Pietet det gamle Treminde nedtage og paa samme Plet af Muursteen opføre et pyramidalsk-konisk Monument, omtrent 5 Allen høit, med det Jernkors i Toppen, som havde staet ovenpaa den gamle Treestotte, og som er næsten 2 Allen høit. Den Inscription, som paa en flad Steen i denne Konus er lige saa slet indhuggen, som den er historisk urigtig, forvansker det Hele, nu ikke engang vedligeholdte, Monument; og var det ikke for Jernkorsets Skyld, der ventelig er jerngammelt med det oprindelige Treemonument, og saaledes vel rejst strax efter Olafs Fald eller i Midten af det ellevte Aarhundrede, saa kunde jeg onsfte det Lemfortske Mindesmaerk reent sloffet. Det nyere af Stiftamtmand Adler opførte pomppie Monument, som er sat ved Siden af hūnt, behager mig ikke stort bedre, om det end er opført i holere, ja i elegant Still; men deels forekommer Indskriften mig ikke simpel og hoi nok — det hoie bor altid være simpelt —, deels passer den i historisk Henseende ikke længer til den astronomiske Beregning, hvorved Prof. Hansteen har godt gjort, at Slaget ved Stiklestad stod d. 31. Aug. 1030, og at denne Dag var Olafs Dødsdag. Den paa begge Monumenterne nu forskjellig anbragte, og paa dem begge urigtige Aars- og Dags-Angivelse maa forvirre den fremmede Reisende, som ikke er bekjendt med Sagen. Skulde det ikke være en værdig Gjenstand for Deliberationer i den meget lovende "Forening til Oldmonumenters Tilsyn og Opbevaring", at undersøge, hvorvidt det Urigtige her kunde berigtiges, under offentligt Præg, til den yngre Olafs Minde, som da og tillige at overveje, hvorvidt det maatte findes passende at restaurere Mindet om den ældre Olafs Christendemdaad paa Statlandet i Bergens Stift, forend Gründringen om det Sted, hvor det oprindelig rejstes i sin altfor store Simpleshed paa Dragseidet, sporlost forsvinder.

Karl

n

At nu Stedet, hvor den gamle Treestotte stod, der skulde minde om Olaf den Helliges Falp paa Stiklestad, var den Plet, hvor Thorer Hund bibragte ham Banehugget, eller at Kampen stetmindste foregik paa Sletten, som ligger mellem dette Sted og Stiklestad Kirke, har været underkastet historiske Drivl. Paa et af Oberst Lyng over Situationen af Stiklestadgaardene, udgivet 1794, antydes Slaget holdt paa Vestre-Stiklestad. Schonning er ogsaa af den Menig, at det er holdt der. Klüwer derimod antager, at Olaf faldt paa Øvre-Stiklestad; og jeg for min Deel kan ikke skjonne Andet end at han maa have Delt. Det er nemlig forhen berort, at der, hvor nu den Lemforske murede Mindestotte fra 1710 staar, har en Treestotte med et Jernkors paa Toppen staet. Denne antager jeg, at enten Pietet fra Olafs Banners og Tilhængeres Side har reist strax efter hans Dod, eller at hans Elibritet efter hans Kanonisering 1132 har foranlediget, og at Treestotten da blev sat netop paa den Plet, hvor Olaf faldt, og derom maatte Folk dog vide Besked saa fort efter Tildragelsen. Vilde jeg endog indromme, at Stotten ikke skulde nødvendig vise den Plet, hvor Olaf faldt, hvilket dog Mindestottens Indskrift tydelig paastaaer, men kunde antyde, at Kampen sluttedes paa denne Slette, saa finder jeg dog ingen antagelig Grund til, at Mindestotten blev sat paa Øvre-Stiklestad Grund, naar Slaget virkelig blev endt og Olaf var falden paa Vestre-Stiklestad, hvor den i saadant Tilsælde burde have været reist. Saadant var mit Raisonnement, da jeg stod under disse betydningsfulde Monumenter; men dette Raisonnement bestyrkedes for mig, da jeg efter fuldendt Reise sik af min Ven, Assessor Schwach laant et af ham kopieret Kart efter Klüwer, hvortil denne har fojet følgende Bemærkninger:

"Det har været meget vanskeligt, noisagtig at bestemme, hvor Stiklestadslaget holdtes og Olaf faldt. Men ved noie at betragte Terrainet, og sammenholde dette med Snorre, synes det mig klart, at Slaget er leveret i Bakken nedenfor det Sted, hvor Mindestotten nu findes. Det Eneste, disse to Steder have tilfælles er Bakken eller Brinken (See Hagerup om Olaf den Hellige, S. 233), hvor Olaf opstillede sin Slagordning. Men dette er ogsaa Alt, hvad der kan tjene til Formodning om, at Slaget er leveret paa Vestre-Stiklestad. Bel findes i Nærheden heraf nogle Kjæmpehøje, hvoraf de fleste ere Skibshøje, og som paa Lyngs Kart ere anlagte; men disse Høje ere formoentlig ældre end Olafs Tid, thi den Enne af dem, der tilligemed de Andre, paa 2 nær, nu ere udjævnede, var en God-